

SREĆKO BOŽIČEVIĆ

TRAGOM MOG DRUŽENJA S ANTOM GLAVIČIĆEM (Zabilješke iz dnevnika)

Srećko Božičević
Depadansa Doma umirovljenika Maksimir
Aleja A. Augustinčića 1
HR 10000 Zagreb

UDK: 929-052 Glavičić, A.
Izlaganje sa znanstvenog skupa
Ur.: 2013-10-14

Sjećajući se mog druženja s pokojnim prof. Antom Glavičićem - pri ovom prvom desetljeću - svjestan sam činjenice – da mi, koji sada živimo – radimo i nastojimo činiti samo dobro, kao i on, ali ćemo i mi neminovno *nestati* kada za to naš čas dode, ne znajući kada će to biti?!

Antin čas došao je u njegovoj 72. godini, marljivo odradivši 41 godinu radnog staža. U mirovini je živio 6 godina, ali i dalje radno i korisno. *Otišao* je neočekivano – po mom mišljenju smireno, ne opterećujući nikoga bolesničkim mukama. Moji stari su govorili: "tako iz života odlaze oni koje je Svevišnji nagradio vjerujući da – ili – ne, možda doživimo i sami? Po mome, bila bi to zaista *sreća!*"

S tom neumitnom činjenicom i iza njega sada dalje *žive* samo sjećanja na ostavljeni *trag* različit od drugih – očito zbog ljudski različitog načina života. Sjećanje je omeđeno osobnim ponašanjem, karakterom i širinom ljudske aktivnosti, koju je netko obavljao ili se po nekim činjenicama izdvajao od drugih vlastitim navikama i sklonostima. Mislim, da je i u njega zaista bilo tako!?

Uza svoje staračke godine shvatio sam da je *samo jedno sreća, a to je dužnost koju imamo (ili nemamo!), a prečesto jedina je utjeha rad, jer tajna čovjekova bića nije samo u tome što se živi, već u tome – za što se živi?*. Ante je očito znao za što želi živjeti od dana studija do zadnjeg razgovora o svom Senju i Velebitu, koje je istinski i prigrlio svojim stečenim znanjem. Za mene je ostao *velebitski* Ante, jer sam ga tamo i najbolje upoznao prateći ga na njegovu tragu, kada sam za to imao priliku i mogućnost, pa se sada ponovo vraćam *uz njega* na taj trag...

Ključne riječi: Ante Glavičić, druženje, uspomene

Grad Senj i Velebit

Kada sam šezdesetih godina prošlog stoljeća uključen kao geolog i speleolog u realizaciji hidroenergetskog sistema HE Senj započelo je moje

detaljnije upoznavanje s ličkom stranom podvelebitskih obronaka od gospićkog do Kosinjskog polja uz rijeku Liku, te Kompolja i Švičkog polja u prostoru Gacke.

Probijanjem tunela Lika – Gacka, te posebno Gusić polje – Hrnotine kroz sjeverni dio masiva Velebit počinje i moje upoznavanje, sa nutrinom te velebitne planine s problemima njezine okršenosti, koju sam sa strahopoštovanjem promatrao i s primorske strane – od Senja do Sv. Jurja i Hrnotina, a kasnije i dijela podzemne strojarnice kod Grabove blizu Senja.

Senj, kao ime grada, postao je dio mog redovnog posla i učenja geološke stvarnosti podzemnih pukotina, slojeva, rasjeda, neistraženih nebušenih kaverni i šupljina, potresa, urušavanja stijena te desetaka kilometara prohodanih kroz njegov središnji prostor masiva. Rad u Hrnotinama na izlazu tunela, tlačnog cjevovoda i strojarnice u Grabovoj približuje me Senju, i tada mi baza postaje sam *grad* i smještaj u njemu. Iznajmljena soba s balkonom na moju sreću bila je okrenuta prema impozantnoj kuli Nehaj i u njoj su jedne olujne noći nastale moje snimke noćnog Nehaja s munjama što su sijevale oko njega. Jedinstven prirodni doživljaj za mene prirodoslovca, ali i kao uspješne fotografije.

Potražiti u Senju Gradski muzej bila je za mene uobičajena stvar radi mog općeg interesa i boljeg upoznavanja ljepota i tajni ovoga grada. Ljudi su me uputili do njegovih stepenica i ulaza. Vrata mi otvara visoka crnka nasmiješena lica – gospođica Rajna. Kada sam se predstavio, odvodi me u Antinu sobu. Bio je naslonjen rukom nad jednom knjigom listajući stranicu. Pogledali smo se, rukovali i u isti čas izustili ime: Pazin! Tamo smo imali naš prvi susret, a poznavali smo i neke zajedničke prijatelje. Uz gutljaje kave naš podulji razgovor završio je kao da se družimo već godinama i na sreću imali smo zajedničke interese: istraživački duh, ljubav za prirodu, želju za istraživanjem i međusobno povjerenje. Upravo je pripremao svoj prvi *Vodič po Senju*, pa su se moje znanje crtanja karata, crteži i fotografije uklopile u njegovu zamisao i potrebu. Potres u Senju (osjetio sam ga u strojarnici!) registrirao je članak u njegovu *Zborniku*. Često smo stajali na vrhu njegova ponosna Nehaja i promatrajući raspravljali o onom što smo vidjeli. Svakako, da je nad svime u našem razgovoru *lebdio* Velebit sa svojom morfologijom, planina očito njegova svetinja, uz želju da ju jednom obidemo, sve od Vratnika do onog zadnjeg vrhunca koji se tamo daleko gubio na horizontu dugačkoga masiva. I tako je krenulo: Jablanac nije *fjord*, izvor Majorija sa spomenikom i silinom bure na prijevoju, izdanci eruptiva na zavojima prema dragi, pa Štirovača s vrelom i obližnjom pećinom – ponorom! Uz nas moj čekić i kompas, njegova sjekirica i mali krampić da zakopa na ponekom lokalitetu na koji je planirao doći. Vozimo se u njegovoj barci s *malim* Mirom uz nas i pokazuje mi urezane znakove na kamenom sloju uz more.

Odlazimo na planinu i družimo se sa stočarima, planirajući da sistematski krenemo do Tulovih greda preko Libinja prema Paklenici i dalje prema Alanu.

Sl. 1. Izložba *Speleološki motivi iz podzemlja Like i Velebita* autora Srečka Božičevića postavljena u tvrđavi Nehaj 1971. (foto-arhiva: Srečko Božičević)

Godina 1971., kritična godina za Hrvatsku i za *Zbornik*, dogovor i realizacija moje izložbe u Kuli pod nazivom *Speleološki motivi iz podzemlja Like i Velebita*, a prostor Kule kao da je bio pandan onim linijama podzemne tame. Osjećam da ga dubina i opasnost istraživanja baš previše ne privlače, jer su dio iskapanja na otvorima pećina dio njegove struke, i tu se zajedno nalazimo registrirajući staru literaturu! Vidim da je zadovoljan s postavom izložbe i komentarima, a zadovoljan sam i ja. Polagano se popunjava njegova geološka zbirka, dopisujemo se i kontaktiramo s osobama koje nam mogu proširiti krug znanja o Velebitu.

On sve intenzivnije razmišlja o obilascima dijelova Velebita i strpljivo traži kontakte sa šumarima i ostalim pojedincima koji nam mogu biti od koristi. Razgovaramo o terminima i danima potrebnim za obilazak, savjeti meteorologa, prijatelja na Zavižanu i planirano se može realizirati.

Antine ekipe i istraživanja

Pregledate li sve sveske *Senjskog zbornika* od 1965. godine do broja za 2002. godinu iz svih znanstvenih i stručnih radova prof. Ante Glavičića vidi se njegova povezanost želje da čitatelju ukaže svoj interes za nepoznatu problematiku koju je istraživao ili komentirao te da iznese rezultate svojih spoznaja. To je pravi znanstveni pristup, ne citiran po nekome, već uočen kao rezultat promišljenog pisanja, kontroliranja navedenog i viđenog vlastitim očima.

Ne ulazim u problematiku njegove uže struke, ali ukazujem na slijed iznesenog u njegovim radovima.

Naša zajednička putovanja od Libinja, zapadno od Tulovih Greda, do V. Stolca i Žuklja na platou južno od Senjske drage našla su se na brojnim stranicama *Zbornika* i bila dio planiranog boravka i rada u društvu arhitekata, botaničara, geologa, šumara i veterinarara uz njegovu želju da čuje, vidi i nauči još više o svom Velebitu. Zahvaljujući pomoći Šumarija i s ličke i s primorske strane, članovi ekipa dovezeni su s opremom i hranom do odabranih baza i od njih se s naprtnjačama na leđima kretalo prema *tajnama* velebitskih prostora.

Ispunio bih sada sigurno na desetke ovih stranica objašnjenja, sa zabilješkama i fotografijama naših boravaka, pa to ostavljam za neku drugu priliku!

Značajna naša baza bila je na Alanu u tada napuštenoj planinarskoj kući u blizini obitavanja starog Dane Vukušića i Šime Balena na Kosici. Od pretraživanja napuštenih drvenih stanova na Mirovu zanimljiv i koristan bio je odlazak i uspon na vrh Hajdučkih kukova s brojnou ekipom, što je kasnije književnik Šime Balen opisao 1985. godine u svojoj knjizi *Velebit se nadvio nad morem*. Kasnije je slijedilo putovanje od Kneževića i preko Male Paklenice do Perića i Ramića te dalje prema Velikom i Malom Rujnu do ostatka glečera ili nakupina morenskog materijala te do Bilog Sinokosa.

Iskapanje i sondiranje na pojedinim lokalitetima trebalo je obaviti ekipno, a pri tom Antine su ruke najduže držale lopatu i znalački pretraživale svaki dio sve dubljeg istražnog zasjenka. Točan geodetski nacrt ili skicu realizirala je naša arhitektica, dok su na drugom mjestu botaničari i mineralozi strpljivo i sustavno prikupljali sve ono što se našlo na pojedinim lokalitetima.

Boravak kod stočara na Dušicama bio je poseban događaj kao i spavanje u vrećama u udolini ispod Sv. brda, dok je boravak i noćni odmor uz tor ovaca i uz kuću tada zadnjih stočara ostao kao nezaboravni susret sa stvarnošću koje nažalost danas na Velebitu rijetko možemo doživjeti.

Pokojni Ante Rukavina iz Gospića imao je logistiku kuharske ekipe koju su činili: obitelj Lokmer iz Rijeke, Zagrepčani Oštrić, arhitektica Knifić, prirodoslovci iz Muzeja i ja, a koja je na našu radost zaista znala svoj posao.

Sve je to bio rezultat organizacijske vještine i brige našeg Ante koji je istinski vjerovao u uspjeh svakog našeg društva ne krijući zadovoljstvo u trenucima povremenih odmora. Razumijevanje sponzora za potrebnu pomoć bio je znak da se Antinim zamolbama može udovoljiti, jer je svako njegovo zadiranje u velebitska prostranstva bio samo doprinos potrebnom saznanju o onome što senjski Muzej želi i treba saznati i prikupiti. Glavičić nije nikada tražio samo za sebe već za dolaženje do novih saznanja za opću korist i za dobrobit naše baštine.

Sl. 2. Ante Glavičić naprijed a za njegovim tragom Srećko Božičević
(foto-arhiva: S. Božičević)

Sl. 3. Do spoznaja s lopatom u ruci (foto-arhiva: S. Božičević)

Zato smo svi kao ekipa nastojali da viđene činjenice registriramo kao dio ili prilog svoje struke, te da svojim znanjem opravdamo Velebitu danu počast što je od UNESCO-a proglašen jedinstvenim rezervatom biosfere – jer ga još tada nismo mogli ili znali zaštititi na odgovarajući način. Još tada veliki dio netaknute prirode toga hrvatskog prostora više nije se smatrao zemljom hajduka već ga je trebalo približiti suživotu čovjeka i prirode u eri nesmiljene modernizacije civilizacijskog prodora pogrešnih koraka! Danas vjerujem, da je pri tom proglašenju i zaštiti dio želje, nastojanja i saznanja koja je uspio prikupiti i prikazati o izuzetnoj vrijednosti velebitskog prostora i sam Ante Glavičić! Hvala mu i za to, jer je eto mislio na prirodu – a ne na sebe.

Zaključna napomena

Kako sam kao i Ante bio *čovjek od knjige* u mojoj biblioteci do kraja mog radnog staža (početak 2000. godine) nalazili su se svi brojevi *Senjskog zbornika*. Tako je bilo negdje do kraja 2003. godine kada nam je s prozora muzejske sobe *otišao* i naš Ante.

Najednom me i neočekivano zadesila nesreća i, uz status beskućnika, ostadoh bez knjiga, a pola stoljeća rada i znanstvenoga života izbrisano je krpom! Kada te život nauči da plivaš i protiv struje i da ti oslonac postane

Sl.4. Na vrhu Hajdučkih kukova (foto-arhiva: S. Božičević)

presušena travka ili sićušna grančica, hvataš se i pokušavaš se spasiti! Udahneš punim plućima i shvatiš da treba živjeti, i prihvatiš borbu. Ponos i vjera, da trebaš vjerovati u pravdu – isplati se!

Pripremajući ovaj tekst valjalo je savjesno pregledati svih 31 godišta *Zbornika* – tamo gdje ih je bilo i uz prijateljsku pomoć prolistati sačuvane dnevničke bilješke, pregledati sačuvane dijapozitive i fotografije, vratiti u sjećanje sve trenutke našega druženja. Svaka fotografija *pričala* mi je tisuću riječi: preda mnom je bio čitav *leksikon* događanja od prvog do zadnjeg viđenja. Ovdje sam iznio zaista samo jedan mali dio, a ostalo čuvam u sebi kao dragu svetinju!

Vidim da je nekoliko njegovih slijednika registriralo Glavičićevih 66 samostalnih radova i 2 u koautorstvu – vezanih za *Zbornik*. Raduje me što je naglašeno i zavičajno obilježje njegove knjižnice što ukazuje svakako na njegovu postojeću osobnu izuzetnost.

No, što je zapravo sve napravio i napisao prof. Ante Glavičić ostaje za mene i mnoge, koji su ga posebno cijenili, jedna još neriješena enigma! Osim u *Zborniku* pisao je i u drugim edicijama i prilikama, a dio njegove izuzetnosti ostao je u vitrinama i ladicama Muzeja, ostao je tamo negdje u depou ili skladištu označen njegovom rukom. Sve je to dio njegova rada, predane aktivnosti i uvjerenja da je i ona, naoko nevažna nađena stvar, možda važna, a možda i nije!

Vjerujem da će ga mladi slijediti i da ću jednog dana popuniti nepoznate detalje. Potreban je samo netko s osjećajem za točnost, upornost, istinitost i

Sl. 5. Mali dio našeg druženja (foto-arhiva: S. Božičević)

Sl. 6. Ante uz Danu Vukušića i Šimu Balena u Kosici na Alanu (foto-arhiva: S. Božičević)

strpljenje, da *zatvori* njegov životni krug i da nam to prezentira, jer i sami pomislimo da neka stvar u nekom času nije tako važna, ali u odmaku desetljeća ona je danas ipak značajna.

Izrečene riječi *odnosi vjetar* ili se ne čuju do daljine do kuda bi se morale čuti!? No, napisano i odštampano slovo živjet će kao i naša civilizacija, ili nešto što nije napisano kao da se i nije dogodilo – tako se, eto, danas kaže! Molim čitatelje da se ne ljute na ove moje opaske jer su iskrene i dolaze iz životna iskustva, a naš Ante je zaista to i zaslužio! Dokazujemo to, eto, na stranicama ovog *Zbornika*.

Ostajem sretan što sam se s njime družio, što sam ga vjerujem i dosta dobro upoznao i s njime bio u dijelu njegova života na istom putu ili na *tragu*... zapisanom u mislima, srcu ili duši.

TRACING MY FRIENDSHIP WITH ANTE GLAVIČIĆ

(Notes from a diary)

Summary

Remembering his friendship with the late Prof. Ante Glavičić – in this first decade – the author states: *we, as we live now, work and try to do only good things, like him, but we will also inevitably disappear when it is our time, not knowing when that will be?!*

Ante's time came when he was 72, studiously working 41 years of service. He lived 6 years into his pension, although still working and useful. He left unexpectedly, calmly, not burdening anyone with his patient's pain. His friends said: and so they leave life those who the Almighty rewarded believing that – or maybe not - we might also experience it ourselves? According to the author it would be true happiness!

With this unavoidable fact and behind him now only memories *live* of the remaining *trace* different from the others – obviously due to people's various ways of life. The memory is bordered with personal conduct, character and a wide human activity, which someone performed or by some facts separated himself from others by their habits and preferences. Does the author also really believe that this was the case with Prof. Ante Glavičić!?

With his declining years the author of these lines understood that *there is only one happiness, and that is the duty which we have (or don't have!), and too often the only consolation is work, because the secret of the human being is not only in that it lives, but in that – for that which it lives?* Ante obviously knew why he wanted to live from his days of studies to the last conversation about his Senj and Velebit, which he also intrinsically embraced with his gained knowledge. For the author he has remained *Velebit's* Ante, because it is also there that he best got to know how to follow him on his trail, when he had the opportunity and possibility, so again he returns *alongside him* again on this trail...

Keywords: Ante Glavičić, friendship, memories

Sl. 7. Ante na prozoru Muzeja (foto-arhiva: S. Božičević)